

Tisková zpráva

Skrytá hrozba na jednotkách intenzivní péče: Národní studie kvasinkových infekcí v krevním řečišti odhalila šíření odolných kmenů v populaci českých pacientů

Ostrava, 23. 6. 2026 – Závažné kvasinkové infekce krevního řečiště (tzv. kandidémie) představují pro pacienty v nemocnicích vážné nebezpečí s vysokou úmrtností. Rozsáhlý tým klinických pracovišť pod vedením výzkumných pracovníků z Národních referenčních laboratoří pro mykologickou diagnostiku a antimykotika Zdravotních ústavů se sídlem v Ostravě a Ústí nad Labem – Praha, Mikrobiologického ústavu Akademie věd ČR a Fakultní nemocnice v Brně zmapoval situaci v České republice. Výsledky první celonárodní studie přinášejí varovná zjištění: dříve nejčastějšího a dobře citlivého původce infekcí (*Candida albicans*) postupně střídají odolnější druhy kvasinek a v českých nemocnicích se poprvé molekulárně prokázaly kvasinky, které představují riziko nozokomiální nákazy, navíc bývají odolné vůči běžně používaným lékům. Studii publikoval prestižní vědecký časopis Mycopathologia.

Kvasinkové infekce s vysokou úmrtností

Kandidémie je nejčastější mykotickou infekcí krevního řečiště u hospitalizovaných pacientů. Postihuje především osoby s těžce oslabeným imunitním systémem, pacienty po náročných chirurgických zákrocích nebo ty, kteří jsou dlouhodobě hospitalizováni na jednotkách intenzivní péče (JIP). Úmrtnost je u tohoto onemocnění velmi vysoká – u léčených pacientů se pohybuje kolem 35 %, u neléčených případů může dosáhnout až 90 %.

Komplexní data popisující situaci v celé České republice však vědcům a lékařům dlouho chyběla. Poslední ucelené retrospektivní studie pocházely z let 2012 až 2015. „Pro včasné a úspěšné zahájení léčby pacientů je naprosto zásadní detailně znát, jaké druhy kvasinek se v našich nemocnicích aktuálně vyskytují a jak citlivé jsou k dostupným lékům. Zpoždění v nasazení správného léku totiž přímo zvyšuje riziko úmrtí pacienta,“ vysvětluje Mgr. Radim Dobiáš, Ph.D., vedoucí Národní referenční laboratoře pro mykologickou diagnostiku při Zdravotním ústavu se sídlem v Ostravě. Od 1. ledna 2023 proto v ČR funguje národní síť pro sledování kandidémií, do které se zapojilo 30 klíčových nemocničních center z celé republiky, jejíž udržitelnost zajišťují obě zmíněné Národní referenční laboratoře.

Epidemiologický posun: Klasického původce nahrazují odolnější druhy

Během prvního roku fungování tohoto sledování výzkumní pracovníci analyzovali celkem 433 izolátů kvasinek získaných od 398 pacientů. Studie potvrdila významný posun ve spektru patogenů, který kopíruje trendy pozorované ve vyspělých západních zemích.

Ačkoliv nejčastějším původcem zůstává kvasinka *Candida albicans* (40,6 % případů), její podíl dlouhodobě klesá (ještě na přelomu tisíciletí to bylo přes 50 %). Naopak na vzestupu jsou tzv. non-albicans druhy kvasinek, zejména *Candida glabrata* (24,5 %) a *Candida parapsilosis* (14,5 %). Infekce nejčastěji postihuje starší pacienty (medián věku je 68 let) a významně častěji se vyskytuje u mužů než u žen (62,4 % ku 37,6 %).

První důkaz o šíření nové mutace v ČR

Nejvíce znepokojivým výsledkem studie je však vysoká míra rezistence (odolnosti) kvasinek vůči běžně používaným antimykotikům, konkrétně ze skupiny azolů (např. flukonazolu). Rezistence k flukonazolu dosáhla u kvasinky *Candida parapsilosis* 16,9 % a u *Candida glabrata* 15,4 %.

S využitím pokročilé metody celogenomového sekvenování (WGS) byla odhalena přesná genetická příčina této rezistence. Při bližším zkoumání rezistentních kmenů *Candida parapsilosis* v 93,3 % případů (14 z 15

analyzovaných kmenů) byla detekována specifická mutace Y132F v genu ERG11, která způsobuje, že lék na kvasinku přestává účinkovat. „Jedná se o vůbec první zdokumentovaný výskyt této mutace u kmenů *Candida parapsilosis* v České republice. Tento fenomén je velmi nebezpečný, protože tyto rezistentní klony dokáží dlouhodobě přežívat na ruce personálu nebo na plastových površích různých materiálů využívaných v běžné klinické praxi, kde tvoří odolné biofilmy,“ zdůrazňuje Mgr. Matěj Bezdíček Ph.D. z Ústavu laboratorní medicíny, Fakultní nemocnice v Brně.

Vědci navíc zaznamenali také jeden případ kvasinky *Candida glabrata* odolné vůči echinokandinům – moderním lékům, které dnes představují první volbu při léčbě invazivních kandidóz, kandidémií. U tohoto kmene byly zjištěny již dříve popsané mutace v genech FKS1 a FKS2.

Dlouhodobý národní dohled je klíčem k bezpečí pacientů

V České republice nebyl doposud zaznamenán žádný případ infekce krevního řečiště celosvětově obávanou kvasinkou *Candida auris*. Nicméně v roce 2024 byl v ČR zaznamenán první případ infekce náhrady kyčelního kloubu a od té doby narůstá počet kolonizovaných pacientů v populaci.

„Výsledky z prvního roku národního monitoringu ukazují, že získaná odolnost kvasinek vůči lékům je reálným problémem v našich nemocnicích. Zavedení celogenomového sekvenování a detekce mechanismů rezistence nám umožňuje lépe monitorovat situaci a reagovat příslušnými hygienickými opatřeními na možné klonální šíření kvasinek. Kontinuální národní monitoring je proto zcela nezbytný pro udržení účinnosti léčby a zabránění dalšímu nárůstu rezistence u kvasinek,“ uzavírá RNDr. Pavlína Lysková, Ph.D., vedoucí studie z Národní referenční laboratoře pro antimykotika v Praze.

PUBLIKACE

Lysková P, Dobiáš R, Bezdíček M, Hubka V, Sumerauerová P, Lžičarová D, Kocmanová I, Buchta V, Prošková I, Janouškovcová H, Olišarová P, Svobodová K, Hamal P, Mallátová N, Kadlečková Z, Kučerová J, Skružná M, Růžička F, Fridrichová M, Fáčková D, Hajná M, Kunzová J, Kubele J, Zemanová Z, Dlouhá M, Šemberová L, Balíková D, Eliášová G, Steinerová A, Prusík F, Filová R, Lásiková Š, Nikodýmova I, Pěkníková I, Kašperová E, Čurdová M, Tomášková H, Slepčanová H, Kolařík M. (2026) National Surveillance of Candidemia in the Czech Republic: Preliminary Results from the 2023 Multicentre Study. *Mycopathologia* 191:50.

Odkaz na studii: <https://doi.org/10.1007/s11046-026-01076-3>

KONTAKT PRO MÉDIA:

- Mgr. Radim Dobiáš, Ph.D.

Národní referenční laboratoř pro mykologickou diagnostiku, Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě / Lékařská fakulta Ostravské univerzity

E-mail: Radim.Dobias@zuova.cz

Kontakt pro média za PR:

Barbora Dušková

Tel.: 731 648 623

E-mail: duskova@know.cz